

Redacțiunea, A. ministratuaa și
Tipografia:
BRASOVU, piața mare Nr. 22
Sala nr. 10. Măsurătorii nu se
primos. Măsurătorii nu se
primos. Măsurătorii nu se
primos.

GAZETA TRANSILVANIEI.

ANULU LIII.

„Gazeta” este în fă-care di.
ABONAMENTUL PERITRU ANSTU-LIA: (12)
Pe unu anu 12 fl., pe șeșe luni
6 fl., pe trei luni 3 fl.
PERITRU ROMÂNIA ȘI STRĂINĂTATE:
Pe unu anu 40 franci, pe șeșe
luni 20 franci, pe trei luni
10 franci.
Se prenumără la tôte oficiile
poștale din intru și din afară
și la dd. colectorii.
ABONAMENTUL PERITRU BRASOVU:
la administrațiune, piațamare
Nr. 22, etagiul I.: pe unu anu
10 fl., pe șeșe luni 5 fl., pe trei
luni 2 fl. 50 or. Cu dunsul la
casă: Pe unu anu 12 fl., pe
șeșe luni 6 fl., pe trei luni 3 fl.
Unu exemplar 5 or. v. a. s. s. s.
15 bani.
Atâtă abonamentele câtă și
inserțiunile suntă a se plău
tinaite.

Nr. 137.

Brașov, Luni, Marți 19 Iunie (1 Iulie)

1890.

O chestiune controversată de competență.

II.

Brașov, 18 Iunie st. v.

Să intrăm aș în amănuntele discuțiunii, decât a fostă séu nu competentă sinodul parochial gr. or. dela biserica sf. Nicolae din Brașov de a se ocupa de afacerea asilelor de copii?

„Telegraful Român”, din Sibiu în nr. 78 din an. c. adresându-se către membrii sinodului parochial dela biserica sf. Nicolae din Brașov, precum și către gazetarii cari făcū imputări Metropolitului pentru circulara sa, îi întreabă:

„Află ei între agendele sinodului parochial enunțate tacativ în § 7 alu statutului organic vre-unu punctă, cu care și-ar putē justifica concludusă, ce l au luatū cu sinodū parochialū în chestiunea proiectului de lege pentru asilele de copii?”

La întrebarea acésta amū răspunsū deja în numărul de Sâmbătă alu ióiei nóstre, arătându că în casul de față alu proiectului de lege pentru asilurile de copii, se tracteză directū de viitoră realizare a punctelor 3, 4 și 5 din § 7 alu statutului organic, deórece „esaminarea și aprobarea” mijlócelorū pentru înființarea și susținerea asilurilor de copii confesionale va căde totū în sarcina agendelorū sinódelorū parochiale.

Sunt dér în § 7 trei puncte, cari justifică pe deplin procederea sinodului parochial.

Dér se distingemū bine și se precisămū natura adevărată a acestei procederi, pe care „Telegraful Român” o întortochéază susținându, că sinodul a luatū unū concludusū în chestiunea proiectului de lege.

Acésta nu este corectū. Sinodul parochial a decisū numai a adresa o rugare către capul bisericei în afacerea asilelor de copii, îngrijatū fiindū de adevăratele interese ale parochiei; de unū con-

cludusū în sensul indicatū de „Tel. Rom.” nu este vorbă aici.

Și cumcă sinodul parochial a fostū competentū, ca să adreseze acésta rugare către Metropolitul, resultă nu numai din dreptul de petițiunare, care este în generalū recunoscutū și practicatū și trebue să fiă recunoscutū și practicatū și în sinul bisericei constituțiionale gr. or., ci și din datoria, ce i-o impune sinodului chiāmarea sa.

Căci étă cum înțolege însuși „Telegraful Român” acésta chiāmarea:

„Sinodul parochial ii suntă rezervate, séu mai corectū vorbindū dóră ii suntă date în competență adevăratele interese ale parochiei. În prima lină sinodul parochial alege pe învățătorul séu. Prin urmare sinodul parochial își alege luminile, elū le pune în sfeșnicū, elū îngrijesce de sórtea lorū ca să pótă bine lumina.” („Tel. Rom.” nr. 10 dela 27 Ianuarie 1890.)

Décă este așa, atunci nu era datorū sinodul parochial dela biserica sf. Nicolae de a manifesta tață cu capul bisericei profunda sa îngrijire, când vedū intențiunea de alū constringe să-și pună în sfeșnicū luminī, cari nu potū bine lumina, când vedū apropiându-se potopul Unguróicelorū dela asilurile de copii?

Nu era datorū sinodul de a procede astfel mai alesū când se tracteză în afacerea asilurilor de copii nu numai de viitorul instrucțiunii și a educațiunii în parochiă, ci și de autonomia bisericei, de limba română, care în sensul statutului organic, este limba oficială a bisericei în intru și în afară, și de creșterea religiósă, morală și națională a credincioșilor bisericei?

Étă ce dicesă „corpul episcopesc și deputațiunea consistorielorū eclesiastice ale bisericei gr. or. române din Ungaria și Transilvania” în reprezentațiunea sa

dela 12 Februarie 1879 înaintată la tronū în afacerea proiectului de lege privitorū la introducerea limbei maghiare în scótele poporale:

„Acésta nisuință a elementului maghiarū (adecă nisuință de maghiarisare) manifestată atâtă de viu încă de multă a produsū îngrijiri între credincioșii bisericei nóstre, cari își temū limba și naționalitatea lorū; proiectul de lege, obiectul espunerei nóstre, între credincioșii bisericei nóstre chiar și numai auđindu’lū a măritū intratūta amintita îngrijire, încâtū ei reprvindū la încercările analóge, întreprinse cu vre-o câteva decū de ani înainte, se temū, că proiectul din chestiune este pe terenul legislațiunii unū nou începutū alū nisuințelorū, cari aveau de scopū a duce în indeplinire cu totū prețul maghiarisarea și cari în decursul dezvoltărilor ulterioare potū lua direcțiunea, prin care întrebuințarea liberă de până acuma a limbei nóstre naționale în viața publică în comunele și în bisericile nóstre cu încetul cu încetul se fiă eschisă cu totul...”

Décă dér încă la 1879 reprezentanții legalī ai bisericei române gr. or., nu numai au recunoscutū dreptul și datoria credincioșilor bisericei, prin urmare și a corporațiunilor bisericesci de a fi îngrijate de urmările proiectului de lege de atunci, ci s’au provocatū chiar la acésta legitimă îngrijire, ca la o mărturiă viuă și puternică; cum s’ar putē ca aceeași biserică și aceleași corporațiuni bisericesci să nu fiă „competente”, adecă să nu mai aibă dreptul de a se mai îngriji de viitorul lorū, acuma în fața unui pericolū multū mai mare, pe care „Telegraful Român” dela 6 (18) Martie 1890 nr. 24 îlū înfățișeză astfel:

„Și ca să se completeze cupa amărăciunilor ne vomū trezi într’o bună dimineță și cu legea obligătore pentru înființarea asilelor de copii totū cu limba de propunere maghiarā și când acestea tôte vorū fi fapte implinite, puse în pracsă, atunci confesiunile umbra de au-

tonomiă, ce o mai au astădți și influința ce-o mai esercează asupra scólorū în cele administrative, o potū oeda bucurósū statului, căci nu le va folosi nimica o ingerință în afacerile administrative, când cele esențiale, învățământul propriu, și progresul legatū de elū, suntū în mână străine și cu alte scopuri.”

„Telegraful Român” adaugă mai departe:

„Lucrurile însă până acolo nu se vorū desvolta.”

„Corporațiunile nóstre bisericesci nu potū și nu le este iertatū a lăsa ca să ni-se nimicescă, ce avemū mai scumpū, scótele.”

Ei bine, una din aceste corporațiuni, sinodul parochial din Brașov, și cum dicesă „Tel. Rom.”, celū mai ponderosū sinodū parochialū din arhiepiscopescă, vine și, îngrijatū de viitorul învățământului și alū educațiunii religióse morale și naționale a credincioșilor, se adreséză către capul bisericei dicensă: Escelență, suntemū în pericolū, te rugămū fă totū ce’ți stă în putință pentru a delătura acestū pericolū și fi sigurū de concursul nostru!

Și ce răspunde la acésta, după aparițiunea circulari, „Telegraful Român”, care scriea înainte cu douē luni, că corporațiunilor bisericesci nu le este iertatū a lăsa să ni-se nimicescă învățământul naționalū?

N’aveți ideă de ceea ce este iertatū orī nu în biserică — strigă acum totū „Tel. Rom.” — sunteți nisce ignoranți, era să prăvăliți biserica în cea mai mare primejdiă, decât nu intervenea arhierieul cu circulara sa.

„Telegr. Român” pretinde, că critica „Gazetei” asupra circulari arhieriscopesci e lipsită de obiectivitate.

Ce să dicesmū noi însă despre critica ce-o face „Telegr. Român” sinodului parochial din Brașov, când acésta fóiă despre acelașū obiectū erī vorbesce într’unū felū și aș cu totulū într’altū felū?

FOILETONULŪ „GAZ. TRANS.”

Fica suferinței.

Schiță, de Julia.

(Fine.)

Marta era frumoșă, și tristeța, ce plutia vecinicū în jurul tipului ei, mă atrăgea nespūs de tare. Dēnsa încă se vedea, că nutresce simpatia față de mine, căci mă invita adese-orī s’o cercețeză chiar și în librăria, unde în timpū liberū ea nu făcea altceva decât cetia.

Multe mi-a povestitū Marta din lumea întâmplărilor ei, și multe din intinsul câmpū al suferinței, prin care a trecutū ea; povești pe care nu le voi uita câtū voi trăi.

Așū da multū să posedū darul de a putē descrie cu colorī vii suferințele ei, așa precum m’au pētrunsū, când mila-a povestit. Dér e mult din vale până în culme și zadarnică ar fi o încercare neisbutită.

Voiu povesti însă pe scurtū suferințele prin care a trecutū ea, și aceia, cari pe căile vieții s’au întilnitū adese cu ase-

menea dureri, vorū înțelege și ceea ce ar fi trebuit să spunū, ér inimile, cari n’au cunoscutū suferința, vorū trece peste aceste șire ca ochiul sumețului peste o nenorocită ființă!

Loviturile Martei, și celea ce le-a înduratū ea până acum, arū fi pututū fi de ajunsū ca să sdrobescă unū sufletū blândū ca alū ei. Insē mân. asprā a ur-sitei adese-orī urmăresce cu prigonirile sale pe unele ființe până în infinitū!..

Dela mórtea tatălui ei, ea ducea o viață lipsită de orī-ce mângăere în casa rudeniilor sale; căci acestea aveau unū fiu, și stăruiau multū, că Marta să se mărite după dēnsulū. Insē inima ei o dusesse Liviu cu sine. Ea iubea pe Liviu cu unū devotamentū rarū; iubirea ce o nutrea pentru elū se deșteptase în inima ei deodată cu anii copilăriei.

Tatălū lui Liviu, fiind amioū intimū încă din tinerețe cu alū Martei, la mórtea lui îi încredințase pe miculū lui orfanū care abia trecuse de patru ani, ér Marta încă nu implinise doi; astfelū ei fură crescuți în iubirea frățescă, care singurā putea fi de ajunsū ca să-i lege

pe veci. Insē mângăierile și îngrijirile, ce elū le-a manifestatū în timpul nenorocirilorū față de părinții ei, cu o iubire adevăratū fiiescă, făcū pe Marta să i-se pētrunđă inima de o iubire necunoscută până atunci.

Despărțirea ei de Liviu a fostū pentru amēdoi sdruncinătore. Déră ceea ce-o neliniștea mai multū, era, că dela depărtarea lui nu primise încă nici o soire dela elū; și așa lipsită de orī-ce mângăere și cuprinsă de frică se puse pe plānsū, și a plānsū atâtă, până ce lovită de o bōlă de ochi și-a perdutū vederea.

În decursul orbirei, de care a pătimitū mai doi ani, i-se spuse trista scire, că Liviu a muritū în tifusū, ér dreptū documentū despre acésta i-se dēdū o scrisóre, pe care ea nu putea decât s’o pipăe cu amare oftări.

După acésta scire o cuprinse o slăbiciune, care în curēndū o puse pe patū. Desperarea și bōla, de care fū cuprinsă, o făcuse se spereze, că se află la capătul durerilorū, și că în curēndū va pārisi acestū pāmēntū.

Dér celorū ce li-e scrisū să pătīmescă, durerea nu face altceva decâtū le întăresce inima ca să pótă suporta loviturile sorței.

Marta pe încetulū și-a redobânditū sănătatea, și tot-deodată începū a vedē, dér ce-i folosia acésta vedere, când nimenia nu se mai afla pe pāmēntū, care să o scie mângăia și înțelege.

Scăpată de atâtea chinuri éráși începurā lucrurile de mai înainte: „stăruințele de a-și da mână lui Mircea”, dicensă-i-se meru, că Liviu nu se mai pótē reintórce; ea a fostū supērată atâtă cu acésta ideă, până ce fū silită să-și pārasescă protectorii.

Curēndū după depărtarea ei, aventurósul Mircea cădū džertă unui duelū, și abia acuma trăia dēnsa acea viață liniștită, în care mă bucuram de vecinătatea ei. Dicu liniștită, căci ea își redobândise dreptulū la librăria, pe care o conducea singurā, și nu mai avea decâtū o singurā dorință, „dorința de a muri.” Étă totū ce mai putea aștepta ea dela neindurata ei sórte. Mai avea douē

DIN AFARĂ.

Nota Bulgariei către Pörtă.

Amă amintitū deja, că guvernul bulgarū a înaintatū o nouă notă Pörtai, prin care cere recunoscerea domitorului și libertatea religioară a Bulgarilor din Macedonia. In nota acēsta se dice, că națiunea bulgară, în sensul articulu-lui 3 din tractatul dela Berlinū, și-a alesū suveranulū sēu prin alegere liberă și legală, și corēspondētōrū cu acēsta a așteptatū, ca alegerea sē fiă recunoscută de Pörtă. Guvernul otomanū însă a procedatū contrarū, protestândū în contra alegerei prin unū delegatū trimisū la Sofia în 5 Maiu 1888. Celelalte guverne au ținutū legăturī sistematice cu guvernulū principelui, pe când înalta Pörtă ignorēzā și mai departe pe guvernulū bulgarū legalū. Acēstā atitudine a Pörtai e cauza, că în Ungaria temperamentele suntū neliniștite, fiindū-cā sublima Pörtă și inimicii Bulgariei pricinuescū neliniște în țēră și producū conjurații. Guvernulū imperialū turcescū arată o asemenea atitudine dușmānōsă și față cu supușii sēi bulgarī de origine, pe când din contră Mohamedanii suntū în Bulgaria totdeuna obiectū de grije pentru guvernulū bulgarū. Comunele mohamedane se bucurā de perfectā libertate în Bulgaria ca și cele bulgārescī; 23 de mufții tragū acele-ași plăși ca și episcopii bulgarī și afară de Mohamedani nici unū supusū bulgarū nu e scutitū de sarcina servițiului militarū. Guvernulū bulgarū deci avea drept sē aștepte și sē spereze, ca Turcia sē dea celū puținū supușilorū ei bulgarī deplina libertate religioară și încă pe basa privilegiilorū de cari se bucurā Mohamedanii în Bulgaria. Guvernulū bulgarū însă s'a înșelatū în așteptările sale. Supușii bulgarī ai Pörtai suntū persecutați fără de milă și nu gustā libertatea, ce li-o garantēzā tractatulū dela Berlinū, și pe care libertate o gustā ori-ce altă confesiune din Turcia. Starea acēsta nedreptā nu pōte rămānē fără de urmări pentru sentimentele bulgare și lucru firescū, că ea, fiindū principatulū constituționalū, face presiune asupra guvernului principelui.

In urma acēsta Bulgaria este silitā a-și susține libertatea sa de acțiune, decā sublima Pörtă nu-și va schimba atitudinea sa față cu principatulū vasalū și nu va arātā față cu elū mai multā dreptate ca până acum.

Privitorū la nota bulgară diarele bulgare „Svoboda“ și „La Bulgarie“ publicā câte-unū articulu, în care cea dintēiu dice, că guvernulū bulgarū e decisiū sē recurgā la fapte, decā-lū obligā a rămānē sub suzeranitatea, care prin neputința ei și lipsa de autoritate este, superfluă, ér cea din urmă dice, că unū vasalū nu pōte rămānē sub suzeranitate când nu găsesce ajutorū și protecția la ea. Suzeranitatea nu e decātū o

umbră, dice „Svoboda“, care costā pe Bulgaria bani și o împiedecā în lucrările sale.

Se dice, că guvernulū otomanū nu va răspunde notei bulgārescī, prin care se cere recunoscerea principelui.

Exregele Milan și radicalii sērbī.

Milan, exregele Serbiei, a pășitū pe față în contra radicalismului dominantū ađi în Serbia, cu ocazia unui banchetū ce l'au datū în onōra lui profesorii dela șcōlele superiōre din Belgradū. Declarațiile ce le-a făcutū Milan au o deosebitā importanță politicā, mai alesū pentru afacerile interne sērbescī. Răspundēndū cuvintelorū de bineventare ale rectorului, Milan a dīsū, că elū scie fōrte bine, că lumea va atribui prezenței sale caracterū politicū și de aceea politicesce vrea sē se declare... Tot-dēuna am fostū inimicū declaratū curentului radicalū și voiu rămānē același și în viitorū; când a trebuitū sē încredințēzū tronulū radicalilorū, am abđisū, ér astāđi vedū, că cu totū drep-tulū m'am luptatū în contra radicalilorū, dișe Milan. Răspunderea pentru guvernarea sa o ia asupra-i, dér nu răspunde de cele ce s'au întēplatū după retragerea lui. Serbia, dișe Milan, e în stare criticā ér starea acēsta au provocatū o în prima liniā demonstrațiunū ordinare și jos-nice. Persōna sa încă a fostū calumniatā și murdăritā, pēntru-ce își ține de datoriasa, a-și apēra totdeuna drepturile sale de cetățēnū și de tatā. Milan la sfērșitū dori flului sēu mai multā norocū de cum a avutū elū în decursulū furtunōsei sale domniri. Vorbirea acēsta a fostū primitā cu entusiasmū.

Se vede însă, că cercurilorū conducōtōre din Belgradū nu le pré e la stomachū exregele Milan și că prezența și vorbirea lui a făcutū sânge rēu în radicali. Dreptū probā pentru acēstā aserțiune putemū fără șfialā sē aducemū faptulū, ce-lū comunicā o scire telegraficā din Belgradū, că adecā rectorulū universității, Nicolajevici, care l'a bineventatū pe Milan, numai decātū a fostū pensionatū.

Allianța ruso-francesă.

Foile rusescī, pe basa scirilorū, că alianța ruso-francesă s'a făcutū, vorbescū și ele despre acēstā alianță. Cele mai multe dintre foile rusescī însă se reținū dela ori-ce felū de comentarii. „Novoje Vremja“ însă, vorbindū despre alianța ruso-francesă, dice, că ea fără indoielā ar fi o alianță defensivā și că Rusia numai într'unū momentū de pericolū și-ar lua refugiulū la ea. Politica pacificā a Rusiei e tocmai așa de invederatā precum de invederate suntū pregătirile militare continue ale Germaniei și nisuințele ei de a căștiga aliați pentru întărirea triplei alianțe, și acēsta mai alesū pēntru-ca pe viitorū Germania sē pōtā face o politicā, în care nu va avē lipsă de Rusia. Din punctulū de vedere alū aces-

tei politicii cei din Berlinū au pusū tōte pietrile în mișcare, numai ca sē căștigue Germaniei energiculū sprijinū alū Angliei.

Esecutarea lui Panița.

In dișele din urmă s'a vorbitū, că tribunalulū militarū a propusū principelui Ferdinand schimbarea pedepsei cu mōrte a lui Panița în închisōre de 15 anī. După scirile telegrafice din Sofia însă principelē a respinsū propunerea tribunalului și a întăritū sentința de mōrte. In urma acēsta la 28 Iunie n. la 10 ore diminiēta Panița a fostū impuscatū în tabēra de lângā Sofia în prezența a 5 regimente de ostași, cari suntū staționate acolo, și în prezența procurorului Markov. Panița a fostū dusū în tabēră într'o trāsūră închisā însoțitū de unū gendarmū. Ajungēndū la loculū de pierdare, preotulū l'a împărțitū cu sfințele taine, după aceea elū însuși și-a legatū ochii c'o cărpă și s'a îndreptatū cu pași îndesași spre lemnulū, de care a fostū legatū, după ce și-a luatū ultimulū „rēmasū bunū“ dela ofițerii, cari erau de față. Unū despărțământū de ostași (21) de sub comanda unui ofițerū, la semnulū datū au descărcatū și Panița a căđutū numai decātū mortū. Inainte de ce s'a audītū semnalulū „focū“, Panița a strigatū cu voce înaltā „Trăiescā Bulgaria!“ Cadavrulū, după-ce a fostū ridicatū, a fostū predatū nevestei sale spre înmormēntare. La esecutare au fostū de față 4 regimente de liniā și unulū de tunari, precum și întregulū corpū ofițerescū. Panița era îmbrăcatū în vestimente de cetățēnū și în totū timpulū cătū și-a petrecutū cu elū grozava scenā a arātātū o desēvērșitā liniște.

O altā telegramā din Sofia asigurā, că grabnica călătorii a principelui Ferdinand din Sofia stā în cea mai strinsā legăturā cu esecutarea lui Panița.

SCRILE DIȘELI.

Inchiderea delegațiunilor. La 27 și 28 Iunie n. delegațiunile și-au sfērșitū lucrările pentru estū timpū. Ministrulū de rēșboiu Bauer a împărțitū delegațiunei austriace mulțamita Maiestății Sale pentru stăruința și zelulū, cu care a lucratū, ér delegațiunei ungare i-a mulțamitū în numele Maiestății Sale ministrulū comunū de finanțe Kallay.

Binefacere. „Egyetértés“ spune, că P. S. Sa Episcopulū Oradiei-marī Mihailū Pavelū a înmulțitū fondulū de 25,000 fl., pentru provederea cu îmbrăcăminte a studențilorū sēraci, cu 5,000 de fl., așa că acēstū fondū are acum unū capitalū de 30,000 fl.

Reședința Episcopiei romāne gr. cat. a Gherlei nu se va strămuta la Deșiu, ci va rămānē pentru totdeuna în Gherla,

în a căreia piață s'au și cumpēratū acum de curēndū douē sesiuni de locū, pe cari — după cum scrie „Kolozsvár“ — încă în anulū viitorū se va edifica castelulū episcopescū, după care va urma edificarea bisericei catedrale.

Dela intrunirea Someșurilor ni-se scrie: In adunarea reprezentanții orașului Deșiu din 23 Iunie, Victor Szombatfalvi făcū propunerea, ca sē se umple și ridice drumulū celū vechiū și părăsitū dintre celea douē poduri, și apoi sē se predea comunicației și sē se părăsēsō celū nou, care s'a construit la porunca fostului prefect Bauffy cu 6000 fl. și care e pré strimbū. Acēstū drumū se făcuse în speranța, că se va aduce episcopia romānā dela Gherla la Deșiu și apoi, ca clădirile intenționate episcopescī sē aibā frontū spre Someșiu, trebuia drumulū sē se facā așa cotitū, după cum s'a și făcutū. Dēr episcopia nu vine la Deșiu, Bauffy a căđutū și Deșenii au rēmasū cu unū drumū scumpū, dér nefolositorū. Reprezentanța orașului n'a primitū propunerea de a se reconstrui drumulū celū vechiū, ne mai avēndū de unde spesa spre acēstū scopū încă vre-o 3000 fl. Étā pēntru-ce și cătū de ușorū se spesēzā 6000 fl. din banii publici!

„Kivándorlo moczok“ (Moșii cari emigrēzā). Sub titlulū acesta bugetivorii dela reptila guvernamentalā din Clușiu vorbescū în numărulū dela 28 Iunie n. despre emigrarea în România a bietilorū locuitorū din munții apusenī, cari în urma oprirei esplotării pădurilorū, nu mai potū trăi în străvechia lorū moșii. Despre acēsta amū vorbitū și noi într'unū numărū trecutū alū „Gazetei“, când se vestise, că 50—60 familii din Albacū, voescū sē trecā în România din causā, că aici li-a secatū totū isvorulū de traiu în urma oprirei de cătrā erarū de-a face negoțū cu lemne. Reptila din Clușiu aruncā vina pe moșii și strămoșii moșilorū și acum, fiindū-cā aceia „au înghițitū pré multū, decātū se cuvenia, mērgā moșii și cerșēsō puținū pentru copii lorū,“ ér administrației ungrescī sē-i dea pace. Se înțelege, că și aici fantasticii dela „Kolozsvár“ nu vedū decātū urmările agențilorū din România și nu păcatele stăpānirii lorū, care au făcutū ca unii sē rabde chiar muncindū tōtā diua, ér alții sē se îmbuibe pe ruinele bietului poporū, căruia însuși erariulū li ia din mână pānea de tōte dișele. Dēr nu va întârđia bătaia lui Dumneđeu!

Revisuirea regularei granițelorū austro-ungaro-romāne se începe ađi la 18 (30) Iunie de cătrā comisia mixtā austro-ungarā-romānā. Comisarī romāni suntū d-nii: generalū Pencovicī și loc. colonelū Groza.

tesaure prețioșe, în care își afla mângăierea, și aceste tesaure erau: diarulū vieței ei, ce-lū începū sē-lū scrie încă în anii copilăriei dimpreună cu Liviu, și cățelușulū, ce l-lū dăduse elū ca darū la o di onomasticā a ei...

Acum am înțelesū pēntru-ce fi era așa nedespărțitū miculū animalū, pe care eu îl uram așa, încātū de multe-ori îmi venia sē-lū sfărīmū.

Era o di de sērbătōre, în care Marta nu mergea în librăria și fiind-cā eu o sciamū acēsta, m'am dusū la ea. Tocmai scria în diarū. Când mă vedū, îmi dișe:

„Bine că ai venitū, căci în curēndū te vei duce!“

Când mi-a amintitū de despărțire, m'am intristatū, însă ea mă mângăia di-cēndu-mī s'o cautū totdeuna în librăria de câte-ori voiu veni, căci prezența mea o va consola; eu însă nu-mī puteamū opri lacrimile.

„Vedū“, mī dișe dēnsa, „de când a muritū Liviu eu n'am mai vērșatū nici

o lacrimă; așī dori multū sē potū plānge.“

„Și totū de atunci nu mai poți ride?“ o întrebai eu.

„Veselia nu s'a pututū înpretini cu mine de locū“, mī dișe dēnsa și apoi tăcū.

Mai târđiu întinđēndu-mī diarulū ei deschisū, îmi dișe:

„Cetesc!“

După ce cetii vre-o douē pagine, mai departe nu am mai pututū ceti. Într'adevērū, diarulū cuprindea lucruri, cari erau în stare a stōrce lacrimi și din pētrā; numai mâna și inima Martei puteau fi în stare a înșira pe foi astfelū de idei și sentimente

Ne-amū despărțitū. Totū-dēuna de câte-ori eșiam din casā, eșiam cu gândulū sē o cercetēzū; de multe-ori însă trebuia sē mă convingū, că e fōrte greu a'ți putē împlini dorințele inimiei; de cele mai multe-ori mă re'ntorceamū fără de a o fi vedūtū.

* * *

Intr'o di m'am dusū la librăria cu dorū nespūs de a vorbi cu dēnsa. Eram la ușe; nu mai aveam decātū sē intru.

Când am intratū, Marta ședea față în față c'unū bărbatū, și amēndoi erau atātū de absorbiți în conversațiunea lorū, încātū deși dēnsa era întōrșā cu fața cătrā mine, totuși pārea, că nici nu mă vede, căci nu mă resalutā.

Marta, care a suferitū atātū în viața ei fără a stropi florile suferinții cu rouă de lacrimi, de astā-datā plāngea. Dēnsa ținea o scrisōre în mână, scrisōre ce pārea, că se plēcā de greutatea lacrimilorū vērșate pe ea, ér elū avea diarulū ei deschisū pe genunchi, din care se vede, că cetise pe când intrau eu.

Stēteam surprinsā și tocmai eram în ajunū de a mă retrage, când dēnsa mă observā și veni spre mine c'unū zimbetū linū di-cēndu-mī: „Scusē-ne.“

Deși fața mea s'a înșevinatū când am vedūtū zimbindū, totuși îmi pārea că totū ce mă încunjurā, dimpreună cu inima mea, îmi șoptescū: tăcere. Căci

suntū unele momente în vieța omului, când trebuie sē tacī, deși sunetulū foilorū unei cărți, ce se întorcū în apropierea ta, în asemenea momente 'ți producū unū sgomotū revoltătorū. Astfelū dērā mai multū șoptindū decātū cu tonū i-am dīsū, că voescū sē mī comandū o carte, apoi luai condeiulū, scrisei titlulū cărții și i-o dēdui. Dēnsa încă mī strinse mâna tăcēndū și apoi am eșitū. Când eram la la ușā, l'am zăritū în treacētū; elū se juca cu cățelușulū.

La re'ntōrcere cătrā casā îmi pārea bine, că am sē călătōrescū singurā, de ôrece saculū meu cu poveștile, care mai totdeuna e mai multū golū, atuncia cu dreptū cuvētū puteamū dișe, că i-am datū de fundū.

Ce am cugetatū în decursulū călătoriei mele pōte nici atunci nu am sciutū, și nici nu sciu fost'am în stare a gândi ceva.

A vedē pe fața Martei strălucindū zimbetulū printre lacrimi, era o enigmā nepētrunsā pentru mine.

Florinî falsî. In Clușiu s'au ivitî note de 1 fl., de cele noue, falsificate, care însê se potî ușorî cunôsce. O servitîre, care tocmai voia sê schimbe unî florinî falsî, a fostî arestatî.

Societatea acționarilor căii ferate M.-Ludoșu-Bistrița și-a ținutî adunarea generalî anualî în Clușiu la 28 Iunie n. c. sub presiulî contelui Esterhazi Kalman. Cu acêstî ocaziune direcțiunea raportî, cî din cauza secetei marî din 1889, suferindî recolta din acêlî anî, au suferitî deodată și venitele căii ferate ce ar fi trebuitî sê le aibî din transportulî bucatelorî. Pe lângî tîte acestea venitele din acêstî anî au fostî cevașî cevașî mai mari ca cele din anulî de mai nainte. Venitulî curatî s'a destinatî pentru rîscumpîrarea cuponilorî de pe 1889 ai acelorî acționari, cari au dreptulî de prioritate. S'a exprimatî cu deosebire dorința, de a se direge bine acele drumuri din comitatulî Cojocnei și Turda-Arieșului, cari ducî la diferitele stațiuni și a cîrorî lipsî face imposibilî folosirea căii ferate. Articuliî de transportî, cari formîzî în deosebî frecuența acestei căi ferate, suntî: fînu, grîu, sîcarî, ovîșî, cucuruzî și alte produse de câmpî, apoi lemne de focî, lemne de lucru, pietrișî și scîrțî.

Mortî de turbare. Unî bîiatî de șese ani, Stefan Banffy, alî unorî țîrani din comitatulî Aradului, a muritî de turbare în institutulî de vaccinare contra turbarei, ce s'a înființatî de curîndî în Pesta. Bîiatulî a fostî mușcatî în Maiu de unî câne turbatî. Unî medicî din Aradî a tratatî pe bîiatî cinci sîptîmîni și numai dupî acêstî timpî mediculî s'a hotîrîtî sî trimetî copilulî în institutulî din Pesta. Fiindî prî târziu, vaccinarea n'a mai folositî nimicî, deorece venitulî îi atacase creerii și copilulî a muritî în cele mai grozave dureri.

Petrecere de vîrî va arangia „Reuniunea Sodalilorî Romîni din Clușiu“ Lunî în 12 Iulie n. c. în favîrea fondulî sîu. Pentru comitetulî reuniunii: Basiliu S. Podîbî, președinte; Constantinî Popî, vice-președinte; Iacobî Mureșianî, secretariu; Tiliu Roșescu, casariu; Gregoriu Borza, controlorî. Prețulî intrîrei 60 cr. de persîna. Mîncare familiile îșî potî duce cu sine. Suprasolvirile se vorî publica pe cale țiaristicî. Inceputulî la 7 ore p. m.

Redactorî-Editorî se cantî pentru foile „Preotul romîn“ și „Amicul Familiei“.
Pentru a putî scîpa de bîla, în care pîtimescî acum mai bine de unî anî și jumîtate, mi-s'a recomandatî din

partea celebritîților medicali, ce am consultatî, o viêtî liniștitî și fîrî muncî, în o climî mai sîntîtosî. Dreptî aceea în speranța de a scîpa odatî de multele chinuri și suferințe ale bîlei, cu care m'a cercatî Dumneșeu, mî vedî astrînsî a mî retrage cu totulî de pe arena publicitîții și a-mî cerca restaurarea sîntîții în regiunî mai priincîose.

În urma acesteia, „*Preotulî romîn*“, înființatî acuma-sî 16 ani, și „*Amiculî Familiei*“, înființatî acuma-sî 14 ani, vorî sî încete, decî nu se va afla cineva dintre scriitorii noștri, care sî continue redactarea și edarea aelora, de sine se înțelege, cî pe propria rîspundere și propriulî folosî — nerețîndî-mî eu nici unî dreptî la acelea.

Cei ce arî dori a reflecta la ambe foile acestea, ori la una din ele, binevoescî a se adresa la „*Tipografia Aurora în Gherla* — (Sî. Ujvîr.)“ Se potî lua în edare amîndouî imediatî. La castî cînd nu s'ar afla nimenî ca sî întreprîndî continuarea acestorî foi, ele vorî apîre totușî pînzî la finea acestui anî sub îngrijirea unui colaboratorî internî — pentru de-a nu suferi astfelî abonentiî pe anulî întregî nici cea mai micî daunî.

Gleichenberg (locî de curî) 18 (30) Iunie 1890.

Nicolae F. Negruțî, redactorî.

Tutunurile din Romînia.

Cetimî în „Timpulî“:

Dela venirea d-lui Grigore Manu în capulî administrațiunei regiei monopolului tutunurilor, acêstî ramurî de venituri a țîrei nîstre a luatî unî avîntî și întîndere neașteptatî.

S'a vorbitî prin tîte țiarele înseminate despre proiectele d-lui Grigore Manu d'a deschide în strîinîtate deșeurî pentru tutunurile nîstre. Chiar noi amî anunțatî, cînd încî aceste proiecte erau în germene, încercîriile d-lui directorî alî regiei d'a exporta tutunulî nostru în strîinîtate. Astîđî suntemî în pozițiune d'a da cetitorilorî noștri amînunte mai complete asupra ingeniîșelorî și stîruitîșelorî încercîri ale d-lui Manu.

La venirea d-lui Manu ca directorî alî regiei, cultura tutunului nostru se ridicî abia la 4000 hectare pe anî. De doi ani încîce, mulțîmitî energiei și activitîței d-lui directorî, recolta tutunului a crescutî și astîđî se ridicî la 8000 hectare pe anî, îndoitî de ceea ce era pînzî acuma; afarî de acêstî s'au plantatî tutunuri de Havana, de Palatinatî, franceze și turcesci cele mai bune.

Pentru a preîntîmpina o recoltî rea, ce s'ar putî întîmpla, precum și spre a avî unî depositî de o cantitate mare de tutunî în casî, cî o comandî însemnatî ar sosi din strîinîtate, ceea ce cre-

demî nu va întîrțîia, d. Gr. Manu a pusî de s'a construitî o magasiî sistematicî de 120 metri lungime.

În acêstî magasiî, provîdîutî și cu o pivnițî spațîosî pentru fermentarea tutunului, s'a fîcutî o provisiî pentru trei ani de țîle. Curîțenia, buna rîndualî și aședîrea depositului de tutunî face tîtî lauda d-lui directorî, și a atrîșî admirațiunea streinilorî, cari au vizitatî acêstî depositî.

Astfelî unî mare antreprenorî de tutunuri din Hamburg, cîruia i-s'a scrișî de modulî cum suntî alcîțuite aceste deposite și de calitatea tutunului, a respunsî cu disprețî, cî e o fabulî, în țîra romînescî neputîndî sî existe asemenea lucru.

Scepticismulî antreprenorului însî și disprețulî sîu au suferitî o mare sdruncinare și s'a schimbatî în admirațî cînd, sositî înadînsî în Bucuresci, spre a vedî cu ochii acêstî minune, i-s'au deschîșî magasiile și i-s'a arîtatî cum scîmî și noi Romîniî sî facemî ore-cari lucruri cînd punemî stîruința și amorulî propriu în serviciulî unei lucrîri.

D. Gr. Manu a trimesî, prin agentî, probe de tutunurile nîstre pe tîte piețele mari din Europa. Calitatea, dulcîța tutunului nostru, care contrastîzî cu celî americanî și ungurescî, au fîcutî sî i-se recunîscî superioritatea și tratîrile între diferite case și regia nîstrî au începutî a se urma.

Ast-felî, pînzî acum regia a încheiatî contracte cu douî mari case din Brema și Hamburgî pentru o cantitate de 650 de mîi de chilograme de tutunî și o cantitate de 50.000 klgr. a fostî deja cumpîratî pe prețî de 12 mîi de franci de cîtrî comerciantulî despre care amî vorbitî ieri, cî, venitî în Bucuresci cu neîncredere în acêstî producțiî a nîstrî, a plecatî entusiasmî.

Apoi regia a trimesî probe în Italia pentru a concura, la licitațî, tutunurile unguresci ce se consumî în Italia în cantitate de 750.000 klgr. pe anî.— La 25 Iulie în Franța este o licitațî pentru cumpîrare de tutunuri; și aci d. Gr. Manu va concura, și avîndî în vedere calitatea superîorî a tutunurilor nîstre asupra celorî unguresci, și prețulî mai scîđutî, suntemî îndemnatî a crede în reușita nîstrî la acêstî licitațî. Chiar cu Ungurii s'a intratî deja în tratîri ca sî le dîmî tutunî d'alî nostru spre a'lî amesteca cu tutunulî lorî, care precum se șîce e multî mai aspru. Cu America de asemenea s'a intratî în tratîri pentru amestecarea tutunului nostru cu acêlî cultivatî de Americani.

Țigaretelî nîstre prin calitatea tutunului ce conțîndî, prin formele lorî plîcute, au începutî de asemenea sî pîtrîndî în strîinîtate și chiar în unele pîrți din lume, unde nu ne-amî fi

închîpuitî nici-odată, ca bunî orî în Africa, unde se face unî esportî de țigaretelî d'ale nîstre destulî de însemnatî.

Acêstî cîutare a țigaretelorî romîne e datoritî, precum amî spusî, atîtu calitîței lorî, cîtu și prețului modestî cu care regiei nîstre îi convine sî le vîndî. Ast-felî se vinde cu doi franci mîia de țigaretelî.

Unî centru de consumațî a țigaretelorî este astîđî netîgîđuitî Londra, unde tutunulî e încîlucitî aprîpe cu deșevîșire cu țigaretelî. În adevîrî, se șîce activitatea ce domnesce în Londra, unde *times is money* (timpulî e banî) și era firescî ca țigaretelî sî ofere populațiunei avantagiulî d'a nu le consuma timpulî trebuincîosî muncei. Și aci, d. Gr. Manu rîvnesce sî ajungî a introduce țigaretelî nîstre cu cari sî încîlucîșî *Veveys*, ce consumî locuitorii Londrei, și cari le revînu mai soupe decîtu țigaretelî romînesci. Pentru acêstî d-lî Manu va întreprînde o cîlătîrie pînzî la Londra unde va cîuta prinî o loviturî dibace sî introducî țigaretelî romînesci în gustulî locuitorilorî de pe marginea Tamisei.

De aceea d. Manu a intratî în tratîri cu ministerulî Domenielorî pentru a se ceda regiei locuri de culturî în Dobrogea. Astfelî s'au acordatî 800 de hectare la Lunca-vița și 500 la Isaccea. Pe aceste locuri chiar dela tîmnî se va introduce cultura tutunurilorî celorî mai reputate de Palatinatî, de Havana, turcesci și franceze, specie de Havana, precum și tutunulî cu fîia latî pentru confecționarea țîgîrilorî de foi.

Mulțîmitî publicî.

Beiușiu, Iunie 1890.

Subscrisulî, ca orfanî de tatî și lipsitî de mijloce materiale, fiindî mamîmea o veduvî preotîșî fîrî avere, am fostî norocosî a primi unî ajutorî de 12 fl. pentru solvîrea didactrului scolasticî pe anulî curînte, dela urmîtorii d-ni: Eliî Moga protopopî 1 fl. Vasiliu Popî, protopopî 1 fl.; Dr. Stanî, profesorî 50 cr.; Alexiu Ardeleanî 50 cr.; T. F. 50 cr.; Hermîna Ignatî 1 fl.; Augustinî Teocharî 20 cr. D. Simai 20 cr. N. N. 20 cr.; Gizela Popî 50 cr.; Iarie Crișanî 50 cr.; N. C. 20 cr.; Gerard Vêghsî deputatî dietalî 1 fl.; Gavrilî Cosma candidatî de advocatî 50 cr.; Ioanî Nistorî 10 cr.; Olteanî Stefanî 20 cr.; N. N. 10 cr.; Parteniî Traianî invîțîtorî 1 fl.; Mihaiî Cosma 50 cr.; Teodorî Popî 50 cr.; A. Crețî 50 cr.; Dr. Mureșianî 1 fl.; Vasiliu Erdelyi 50 cr., pentru care faptî generîșî și pe acêstî cale aducî mulțîmitî mea fîieșîcî.

Cu deosebire mulțîmescî Clrs. d-nî Georgiu Popî, profesorî de clasî, pentru bunîvoînța pîrintîescî și ostenîla prestatî cu colectarea sumei de mai susî.

Ilie Indrieșî, studentî în cl. III-a gimnasialî.

TELEGRAMELE „GAZ. TRANS.“
(Serviciulî birourîi de coresp. din Pesta.)

Praga, 30 Iunie. Parola cea mai nouî a Cehilorî tinerî e: sî dea nîvalî cu petîțiunî la împîratulî tîte comunele cehe, cerîndî sî disolve dieta și sî se convîce o dietî nouî.

Sofia, 30 Iunie. Cu ocaziunea executîrii sentinței de mîrte fațî cu Panitza, comandantulî taberei a rostîtu cîtrî trupe o vorbire, în care aprobî sentința ca fiindî meritîatî, și observî, cî astfelî de stîrșîtu așteptî pe toți trîdîtorii patriei.

Cursulî plețelî Brașovî

din 30 Iunii st. n. 1890.

Bancnote romînesci Omp.	9.27	Vînd. 9.29
Argîntî romînescî	9.23	9.26
Napoleon-d'ori	9.29	9.32
Lire turcesci	10.56	10.61
Imperialî	9.54	9.59
Galbini	5.45	5.50
Șeris. fînc. „Albina“ 6%	102	—
Ruble rîsesci „5%“	99.50	—
Mîrci germane	133.—	134.—
Discontulî 6-8% pe anî.	—	—

Editorî și redactorî responsabilî:
Dr. Aurel Mureșianu.

Acasî am sositî de-odată cu sîra. Pîrea cî și țîia s'a grîbitî cîtrî sîrșîșîtulî ei, ca sî nu mî mai lase multî timpî în brațele tîcerei, cîci cu tîte întrebîriile, ce mi-se adresau, nîme n'a pututî scîte din gura mea nimicî afarî de rîspunsuri scurte. Și ca sî punî capîtu la tîte impresiunile mele din acea țî, mi-am pusî capulî pe perinî.

Diminîța, cînd m'am tređîtu, tîte mi-se pîreau numai unî visî. Și cum mi-ar fi și pututî pîrea realitate a vedî pe Marta povestîndî atîtu de intimî c'unî bîrbatî, încîtu i-a datî țiarulî vieței ca sî-lî cetîscî, pe cînd eu scîamî, cî numai unulî a fostî în lume, cîruia i-ar fi încredîințatî foile inimei ei, ér acela nu mai era.

Cîteva țîle în urmî primescî o sorisîre dela o amicî, în care-mî vestîia o șîce interesantî, și șîcîrea era, cî: Marta și-a serbatî cununia înaîntea altîrîiului cu Liviu, amiculî ei din copilîriî, pe care îlî cređuse mortî de multî.

Atunci m'am deșteptatî, cîci pînzî

în momentulî acela și treazî fiindî, totî visamî. Tîte le-așî fi pututî crede, dîr cî pe Marta sî o vedî fericitî nu mi-o puteamî închîpui de locî.

Eu nu mai doriamî, altceva decîtu sî potî vedî încî-odată strîlucîndî fericirea pe o fațî, unde numai înrîstarea și suferința îșî avî loculî pînzî atunci. Și cînd în urmî credeamî, cî suntî aprîpe de împlinirea dorinței mele, cîci mî aflamî pe cale cîtrî ea, adesea-mî venia sî mî întrebî, cî pentru-ce ore s'a ascunsî sîrele veseliei de nici unî rađî nu-mî luminîzî gîndulî meu?

Vai, dîr abia sositî pe pîmîntulî fîgîđuinței, unde așteptamî sî vedî o adevîratî bucurî, nu auđiamî vorbindu-se altceva, decîtu de nenorocirea ce o întîmpînase pe Marta.

Da, era o nenorocire mare, și încî una dintre acelea nenorocîri nemîrgînite, cîreia muritorii încî nu i-au aflatî pe vastulî imperiu alî cuvîntelorî, unî nume, care sî corîspîndî pe deplinî durerii, ce așî fîrî de milî pîtrînde inimele omenesci!..

Abia trecurî șese sîptîmîni dela cununia lorî și pe Liviu l'a mușcatî cîțîlîșulî, care turbase.

Ore dintre tîte suferințele Martei de pînzî acuma, pututu-s'a asemîna vreuna cu aceea, în care ea a trebuitî sî întîndî paharulî cu veninî buzelorî lui?

Șî asta noi o numimî *durere*, tocmai așî ca și cînd ne tîiîmî la unî degetî.

M'am reîntorsî fîrî de a mai cerceta pe Marta, deorece eramî sigurî, cî nîmenea în lume nu i-ar stîrni suferințele așî, precum i-le-ar stîrni prezența mea. Și apoi cine nu e în stare sî aline durerile, sî nu deștepte niciî amîntirile!..

Sufletulî ei încî totî mai vegetîzî pe acêstî pîmîntî, și-mî pare, cî numai atuncia, cînd ar înceta ea de-a mai fi, cînd așî șîci, cî ea nu mai suferî, numai atunci țîcu inima mea ar bate mai ușorî, vedîndî cum geniulî suferinței dispîre deodată cu ea!..

Cursul la bursa de Viena din 28 Iunie st. n. 1890.

Table with financial data including gold and silver prices, exchange rates, and interest rates.

Cele mai bune Materii (stofe) de Brünn Siegel-Imhof in Brünn.

Pentru un rând de haine bărbătești de primăveră sau de vară este de ajuns un cupon în lungime de 3-10 mtr., cari fac 4 coți de Viena.

ABONAMENTE

„GAZETA TRANSILVANIEI“

Prețul abonamentului este:

Table showing subscription rates for Austro-Ungary and Romania/abroad.

Abonamente la numerele cu data de Duminecă.

Table showing subscription rates for Sunday issues.

Abonamentele se fac mai ușor și mai repede prin mandate poștale.

Domnii, cari se vor abona din nou, să binevoiescă a scrie adresa lămurită și a arăta și poșta ultimă.

Administrațiunea „Gazetei Transilvaniei.“

ANUNȚ.

DENTISTUL D. R. GUST

ține consultațiunii dela 9-12 și dela 2-5 ore

TÊRGULŪ PÔMELORŪ No. 93

Scoterea dinților cu și fără de narcosă. Plombarea dinților cu Cement, argint și aur. Dinți artificiali.

Mersul trenurilor

pe liniile orientale ale căii ferate de stat r. u. valabil din 1 Iunie 1890.

Large railway schedule table with columns for routes (Budapesta-Predeal, etc.), train types, and departure/arrival times.